**Euroopa Parlament**
2024-2029

*Väliskomisjon*

**2025/2164(INI)**

10.9.2025

# RAPORTI PROJEKT

ühise välis- ja julgeolekupoliitika rakendamist käsitleva 2025. aasta aruande kohta
(2025/2164(INI))

Väliskomisjon

Raportöör: David McAllister

## SISUKORD

**lk**

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK ..... 3

SELETUSKIRI ..... 8

## EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

**ühise välis- ja julgeolekupoliitika rakendamist käsitleva 2025. aasta aruande kohta**

**(2025/2164(INI))**

*Euroopa Parlament*,

– võttes arvesse Euroopa Liidu lepingut (ELi leping), eriti selle artikleid 14, 16, 21, 24, 36 ja 41,

– võttes arvesse liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 25. juuni 2025. aasta aruannet „Common Foreign and Security Policy Report – Our priorities in 2025“ (Ühise välis- ja julgeolekupoliitika aruanne – meie prioriteedid aastal 2025),

– võttes arvesse kodukorra artiklit 55,

– võttes arvesse väliskomisjoni raportit (A10-0000/2025),

A. arvestades, et ELi ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) põhieesmärgid hõlmavad rahu säilitamist, rahvusvahelise julgeoleku tugevdamist ja rahvusvahelise koostöö edendamist ning demokraatia, õigusriigi ja inimõiguste austamise edendamist;

B. arvestades, et teatavad ammu eksisteerivad ja praegu esilekerkivad jõud käituvad keerukalt alates tihedast koostööst kuni valdkondliku vastasseisuni; arvestades, et praeguses geopoliitilises olukorras on ELil mõnel juhul ainult võimalik valida tehingupõhised kokkuleppeid;

.

1. kordab komisjoni asepresidendi ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja aruandes tõstatatud mureküsimusi ning väljendab muret autoritaarsete võimude jõulisest sõjalisest, poliitilisest ja majanduslikust survest tingitud geopoliitiliste muutuste kiire tempo pärast; märgib murega, et rahvusvaheline süsteem on multipolaarsem ja vähem mitmepoolne, kus konkurents asendab koostööd ja kaubandust ning kus investeeringuid, teavet ja rändevooge kasutatakse üha enam relvana; hoiatab, et selline killustatus ohustab meie strateegilisi huve, julgeolekut, jõukust ja ühtsust ning nõuab meie piirkondlike ja ülemaailmsete partnerluste ja liitude mobiliseerimist;

2. kutsub sellega seoses komisjoni asepresidenti ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrget esindajat üles töötama välja tulevikku suunatud ühise välis- ja julgeolekupoliitika, mis järgib järgmistes punktides esitatud eesmärke;

***Sellise reeglitel põhineva rahvusvahelise korra kujundamine, mida me kaitseme***

3. tuletab meelde, et reeglitel põhinev rahvusvaheline kord kaitseb riigi suveräänsust ja terviklikkust, võimaldab vaidluste rahumeelset lahendamist ja tagab, et võimu suhtes kohaldatakse pigem seadust kui jõudu; on mures selle pärast, et reeglitel põhinev rahvusvaheline kord on sisemisest nõrgenemisest ja välisrünnakutest põhjustatud enneolematu surve all; hoiatab, et selle korra hävitamine toob kaasa ebastabiilsuse ja konfliktid kogu maailmas, nõrgendades seeläbi meie enda julgeolekut ja heaolu;

4. rõhutab, et Venemaa ebaseaduslik ja põhjendamatu agressioonisõda Ukraina vastu kujutab endast enneolematut rünnakut Euroopa rahukorra vastu pärast teist maailmasõda; tuletab meelde, et Venemaa agressioon peab läbi kukkuma ja andma seeläbi märku, et jõud ei ole seaduste suhtes ülimuslik, ning heidutama teisi püüdmast piire sõjaliste vahenditega vaidlustada; nõuab seetõttu viivitamatut ja tingimusteta relvarahu, Venemaa vägede lahkumist Ukrainast ja kõigi Venemaa poolt ebaseaduslikult röövitud laste tagasisaatmist;

5. rõhutab, et iga rahukokkulepe peab sisaldama tugevaid julgeolekutagatisi Ukraina jaoks, selle üle peavad läbirääkimisi valitud juhid ja seda peab toetama Ukraina rahvas; hoiatab Venemaa diskreetsete ettepanekute eest, mille eesmärk on sõda pikendada, ning hoiatab, et mis tahes lahendus, mille Venemaa on kehtestanud või millega tunnustatakse Venemaa agressiooni, ohustaks tõsiselt Euroopa julgeolekut;

6. nõuab tungivalt, et komisjon toetaks aktiivselt rahvusvahelisi õigusmehhanisme ning tagaks sõjakuritegude ja agressioonikuritegude eest vastutusele võtmise; nõuab tungivalt, et komisjon esitaks õigusakti ettepaneku, millega kasutatakse Venemaa tõkestatud välisvarasid Ukraina ülesehitamiseks;

7. rõhutab, et Venemaa agressioon destabiliseerib ELi idanaabrust ja avaldab Lääne-Balkanile ülekanduvat mõju;

8. kordab, et EL ja kõik selle liikmesriigid peavad näitama eeskuju suveräänsuse ja rahvusvahelise õiguse kaitsmisel; rõhutab, et tema usaldusväärsus ja võime kaitsta oma kodanikke ja elulisi huve sõltub tema pühendumisest sellistele aluspõhimõtetele nagu demokraatia, õigusriik ja inimväärikus;

9. väljendab sügavat muret humanitaarnormide praeguse olukorra ja rahvusvahelise õiguse alusel tsiviilisikute kaitse eiramise pärast Lähis-Ida pikaajaliste konfliktide kontekstis; kinnitab veel kord ELi pühendumust Iisraeli Riigi olemasolule ja julgeolekule ning rõhutab tema õigust end kaitsta, austades samal ajal täielikult rahvusvahelist õigust; nõuab tungivalt usaldusväärse poliitilise protsessi poole püüdlemist, mille eesmärk on saavutada kahe riigi kooseksisteerimisel põhinev lahendus, mis põhineb 1967. aasta piiridel ja Jeruusalemmal kui ühisel pealinnal;

10. kinnitab mitmepoolsete organisatsioonide ja piirkondlike foorumite keskset rolli konfliktide lahendamise ja ülemaailmse juhtimise hädavajalike platvormidena; hoiatab, et nn minilateraalsed vormid võivad ülemaailmseid norme üha enam killustada, ning nõuab, et EL tasakaalustaks tihedas koostöös sarnaselt meelestatud partneritega mitmepoolsuse laia ja kaasavat kontseptsiooni; kutsub komisjoni ja komisjoni asepresidenti ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrget esindajat üles esitama mitmepoolseid juhtalgatusi, mis põhinevad kindlalt ülemaailmsetel reeglitel, et tagada Euroopa julgeolek ja heaolu;

11. kutsub komisjoni asepresidenti ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrget esindajat üles edendama tihedas koostöös liikmesriikidega autokraatliku surve vastu võitlemiseks tõhusat ja tugevat demokraatlikku narratiivi; julgustab investeerima rohkem strateegilisse teabevahetusse ning võitlusesse välissekkumise ja teabega manipuleerimise vastu;

12. ergutab reeglitel põhinevat rahvusvahelist korda ähvardavate ohtude iga-aastast

strateegilist läbivaatamist, mida koordineerib Euroopa välisteenistus ja millele järgnevad aktiivsed meetmed mitmepoolsete normide edasise õõnestamise vältimiseks;

***Meie ühistel huvidel põhineva koostöö edendamine***

13. kinnitab veel kord, et ELi välistegevus nõuab usaldusväärset väärtuspõhist kaasamist; rõhutab siiski, et tuginemine üksnes normatiivsele jõule ei ole piisav; julgustab jõulisemalt püüdlema ELi strateegiliste eesmärkide poole, võimendades samal ajal ühistel huvidel põhinevaid partnerlusi ja liite;

14. julgustab komisjoni asepresidenti ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrget esindajat otsima kohandatud poliitikat, mis vastab liikmesriikide ja partnerriikide ootustele, ning saavutama kiiresti poliitilised kokkulepped, tehes ELi seeläbi usaldusväärseks strateegiliseks tugisambaks;

15. rõhutab, et tugev Atlandi-ülene partnerlus Ameerika Ühendriikide ja Kanadaga NATO raames on endiselt hädavajalik ja moodustab meie Euroopa julgeolekustruktuuri tuuma; tuletab meelde, et tugeva Atlandi-ülese partnerina peab EL ise muutuma tugevamaks ja võimekamaks, eelkõige oma kaitse ja julgeoleku valdkonnas; tunnistab, et Ameerika Ühendriigid järgivad nüüd mitmepoolsuse ja Euroopa julgeoleku valdkonnas tehingupõhisemat lähenemisviisi; rõhutab sellega seoses tungivat vajadust, et EL ja selle liikmesriigid püüdleksid strateegilise autonoomia poole ning investeeriksid usaldusväärsesse ja piisavasse kaitsevõimesse; väljendab heameelt süvendatud koostöö üle Kanada ja teiste sarnaselt meelestatud partneritega, et kaitsta ühiseid demokraatlikke väärtusi ja ülemaailmset stabiilsust;

16. tunnustab tugevat ja konstruktiivset partnerlust Ühendkuningriigiga; väljendab heameelt Ühendkuningriigi ja ELi juhtide 19. mai 2025. aasta ühisavalduse üle, mis tehti pärast Ühendkuningriigi ja ELi 2025. aasta tippkohtumist ning milles nähakse ette struktureeritud dialoog välis- ja julgeolekupoliitika teemal; nõuab selle kiiret elluviimist;

17. tunnustab tihedaid suhteid ELi mittekuuluvate Lääne-Euroopa riikidega ja nende tihedat koostööd ELi välistegevuses;

18. rõhutab Lääne-Balkani riikide strateegilist tähtsust ning toetab usaldusväärset poliitilist ja julgeolekualast koostööd nende riikide tulemuspõhisel teel ELiga integreerumise suunas; rõhutab, et Lääne-Balkani riikide, Ukraina ja Moldova tulevik on ELis;

19. rõhutab, et Türgi strateegiline roll NATO liikmena ja tema koostöö ELiga on Euroopa stabiilsuse ja julgeoleku jaoks keskse tähtsusega; väljendab sügavat muret demokraatia taandarengu pärast Türgis; nõuab tungivalt opositsioonijuhi Ekrem İmamoğlu viivitamatut vabastamist;

20. rõhutab Lõuna-Kaukaasia strateegilist tähtsust; mõistab hukka Gruusia valitsuse autoritaarsed suundumused; nõuab, et Gruusia pöörduks tagasi ELi suunas liikumise teele; toetab Armeenia ja Aserbaidžaani vahelist 2025. aasta augusti rahulepingut;

21. rõhutab tungivat vajadust suurendada ELi poliitilist ja majanduslikku kohalolekut Kesk-Aasias;

22. rõhutab vajadust tugevdada ja süvendada ELi koostööd Pärsia lahe riikidega rände,

digiülemineku, julgeoleku ja rohepöörde valdkonnas;

23. kordab, et Euroopa huvides on eluliselt tähtis rahumeelne, stabiilne ja reeglitel põhinev India ja Vaikse ookeani piirkond; julgustab looma tihedamaid ÜVJP sidemeid sarnaselt meelestatud partneritega, eelkõige Austraalia, Uus-Meremaa, Lõuna-Korea ja Jaapaniga;

24. on seisukohal, et Hiina kiirem militariseerimine ning tema sõjalised ja poliitilised partnerlused Venemaa ja Põhja-Koreaga on 21. sajandi peamine geopoliitiline väljakutse; rõhutab, et EL peab vastu võtma mitmemõõtmelise strateegia, mis ühendab rahvusvahelise õiguse kaitsmisele suunatud põhimõttelise diplomaatia majandusliku kaasamisega, mis kaitseb meie huve;

25. märgib, et geopoliitilised probleemid on suurendanud ELi ja India ühiseid huve; toetab ELi ja India tippkohtumist uue strateegilise tegevuskava käivitamiseks;

26. nõuab tungivalt, et komisjoni asepresident ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ja liikmesriigid keskenduksid tugevamate kahepoolsete partnerluste arendamisele sarnaselt meelestatud Aafrika riikidega, tuginedes põhimõttele „rohkema eest rohkem“, järgides samal ajal inimõiguste ja demokraatia universaalseid väärtusi; peab kahetsusväärseks demokraatia tagasilangust mitmes Aafrika riigis;

27. rõhutab vajadust süvendada ELi koostööd sarnaselt meelestatud riikidega Ladina-Ameerikas ja Kariibi mere piirkonnas;

28. rõhutab Arktika suurenenud geostrateegilist tähtsust ning kordab vajadust sidusa ja ajakohase ELi Arktika-poliitika järele;

29. kutsub komisjoni ja Euroopa välisteenistust üles intensiivistama struktureeritud koostööd piirkondlike organisatsioonidega, sealhulgas Kagu-Aasia Maade Assotsiatsiooni, Aafrika Liidu, Ladina-Ameerika ja Kariibi Riikide Ühenduse ning Pärsia lahe koostöönõukoguga, et töötada välja kaasavad piirkondlikud julgeolekustruktuurid ja koordineerida mitmepoolseid poliitikameetmeid;

***Selliste mitteläbiräägitavate seisukohtade loomine, mida peame puutumatuks***

30. kordab, et ELi välistegevus on pöördumatult seotud ELi lepingu artiklis 2, artikli 3 lõikes 5 ja artiklis 21 sätestatud väärtuste ja põhimõtetega;

31. tuletab meelde, et ELi usaldusväärsus sõltub tema võimest tegutseda otsustavalt oma kodanike kaitsmisel ja huvide kaitsmisel; rõhutab, et otsustava tegutsemise künnis tuleks järjepidevalt teatavaks teha ja see peab hõlmama üheselt mõistetavaid vastuseid inimõiguste rasketele rikkumistele; toetab ELi Magnitski režiimile sarnaneva inimõiguste rikkujate vastase sanktsioonirežiimi laiendamist, et see hõlmaks süsteemseid repressioone ja korruptsiooni;

32. julgustab tihedamat koordineerimist G7 ja teiste demokraatlike partneritega, et ühtlustada reageerimist ülemaailmsete normide rikkumistele;

33. nõuab tungivalt, et rohkem tähelepanu pööratakse usuvähemuste, sealhulgas kristlaste tagakiusamisele; nõuab usuvabaduse kaitse integreerimist ELi välistegevusse;

34. kutsub Euroopa välisteenistust ja komisjoni üles töötama välja võrdlusalused, et hinnata ELi sanktsioonide mõju, ning teavitama sellega seoses korrapäraselt Euroopa Parlamenti;

***Meie teostatava ELi välistegevuse mõju suurendamine***

35. peab kahetsusväärseks, et ELi ülemaailmne nähtavus ja poliitiline mõju ei vasta sageli tema finants- ja diplomaatilisele jalajäljele;

36. kutsub komisjoni asepresidenti ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrget esindajat üles esitama sidusa strateegilise kommunikatsioonistrateegia, milles rõhutatakse ELi välistegevuse eeliseid ja mis toetab ELi eesmärke; julgustab Euroopa välisteenistust tugevdama ELi poliitilist kohalolekut meie partnerriikides ja muutma meie välistegevuse nende riikide publikule kättesaadavamaks;

37. nõuab suuremat lähenemist ELi ja liikmesriikide diplomaatiliste teenistuste vahel, et parandada riiklike kaubamärkide ja ELi sõnumite vahelist koostoimet kooskõlas Euroopa tiimi lähenemisviisiga;

38. rõhutab, et eelarvepiirangud kujutavad endast suurt takistust ELi välistegevuse nähtavuse ja mõju suurendamisele; kutsub komisjoni ja Euroopa välisteenistust üles viima läbi tõelist prioriteetide seadmist, et teha kindlaks, kus ELi välistegevus saab anda suurima poliitilise ja strateegilise tagasipöördumise;

39. rõhutab algatuse „Global Gateway“ strateegilist potentsiaali ELi kohaloleku ja nähtavuse suurendamiseks kogu maailmas; väljendab heameelt asjaolu üle, et komisjon on pidanud esmatähtsaks oma projektide rakendamist;

40. tuletab meelde, et Euroopa Parlamendil on eriline roll ELi välistegevuse nähtavuse ja mõju täiendamisel, täiendades seeläbi ELi ja liikmesriikide diplomaatiliste teenistuste jõupingutusi;

41. tuletab meelde, et Euroopa Parlamendi eelarvefunktsiooni täitmine on lahutamatult seotud tema demokraatliku kontrolli ja konsulteerimise funktsiooniga;

42. on veendunud, et ELi välistegevuse üle on vaja tugevamat parlamentaarset järelevalvet, mis hõlmab ka korrapärast juurdepääsu turvalises vormingus konfidentsiaalsele teabele ja struktureeritud dialoogile;

43. rõhutab, et iga eespool tõstatatud küsimus nõuab komisjoni asepresidendi ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja asjakohast kirjalikku reageerimist;

°

° °

44. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon Euroopa Ülemkogule, nõukogule, komisjonile, komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale ning liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele.

## SELETUSKIRI

Vastusena liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja poolt Euroopa Parlamendile esitatud raportile koostab väliskomisjon igal aastal resolutsiooni ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) rakendamise kohta. Selles resolutsioonis hinnatakse ühise välis- ja julgeolekupoliitika edusamme ja väljakutseid ning see on keskne osa Euroopa Parlamendi panusest ELi välistegevuse kujundamisse. See on eriti oluline, pidades silmas Lissaboni lepinguga Euroopa Parlamendile antud tugevdatud kontrollivolitusi.

Käesolevas raportis käsitletakse peamisi strateegilisi prioriteete, mis suunavad ÜVJP tulevast suunda, andes ELi täitevvõimule selgeid suuniseid. Selles rõhutatakse tulevikku suunatud positsiooni, mis põhineb mitmetel aluspõhimõtetel, mida parlament nõuab, et toetada ühist välis- ja julgeolekupoliitikat:

a. sellise reeglitel põhineva rahvusvahelise korra kujundamine, mida me kaitseme;

b. meie ühistel huvidel põhineva koostöö edendamine;

c. selliste mitteläbiräägitavate seisukohtade loomine, mida peame puutumatuks;

d. meie teostatava ELi välistegevuse mõju suurendamine.

Raportis käsitletakse üksikasjalikult iga nimetatud prioriteeti.